

Verkorte versie van artikel dat Maartje Nevejan schreef in de Volkskrant (2008)

De netmanagers van de Publieke Omroep hebben afgesproken van tevoren geen toezeggingen te doen om de normale tv-programmering aan te passen als de film van Wilders uitkomt. 'Als je wilt reageren stap je maar naar Nova en dat soort programma's', kreeg ik te horen toen we een half uur zendtijd vroegen voor een extra aflevering van ons programma Couscous & Cola die speciaal over de film van Wilders zou gaan.

Op mijn vraag aan de netmanager of deze afspraak inderdaad gemaakt is, antwoordde hij bevestigend. Toen ik naar de reden vroeg, zei de netmanager: 'We weten niet wat die film is, misschien is het wel helemaal niks en dan hebben wij allemaal ruimte gereserveerd voor reacties op niks.'

Ik: 'Maar de film is nu al van alles, in binnen- en buitenland.'

Netmanager: 'Nou dan hoeven we daar niet nog meer aan toe te voegen.'

Deze uitspraak van de netmanager lijkt mij niet alleen verkeerd, maar zelfs gevaarlijk en ingaan tegen de missie van de publieke omroep: 'Wij willen de rol spelen van een marktplein, waar alle groeperingen uit Nederland elkaar ontmoeten, waar allerlei opvattingen worden getoond en waar meningen worden uitgewisseld. Wij hebben de ambitie daarmee bij te dragen aan de openbare meningsvorming, aan het bestijden van vooroordelen en daarmee aan het functioneren van de democratie.'

Couscous & Cola was voor het eerst te zien in 2004, in de week dat Theo van Gogh werd vermoord. Ook toen is er overleg geweest met de omroep, de producent en met de jongeren over wel of niet uitzenden. 'Laten we nu geen olie op het vuur gooien', werd er gezegd. Maar de kids uit de serie, moslims en niet-moslims zeiden toen: 'Juist nu moeten we uitzenden, zodat de mensen in Nederland zien hoe allochtonen óók zijn.' We gingen om, verbaasd door hun moed, en kregen 4 minuten extra zendtijd van de toenmalige netmanager om de proloog van het programma aan de moord te besteden. Ik herinner me een recensie die week waarin stond: 'Juist nu is CC&C een zegen.'

Deze kinderen, nu jonge volwassenen, hebben de afgelopen vier jaar aan den lijve ondervonden wat de vrijheid van meningsuiting inhoudt. Ze zijn bespot, aangevallen, geprezen, uitgestoten en bekroond vanwege hun eerlijke, botte, radicale en ontroerende uitspraken over leven met een dubbele identiteit in een gelovige subcultuur binnen een dominante seculiere maatschappij. Dit thema zit ook in de kritiek die Wilders tot nu toe heeft geuit op de islam en we kunnen aannemen dat het ook in de film zit. Als Publieke Omroep is het wijs daar vooraf tijd voor in te ruimen. De film van Wilders is slechts een uiting van veel diepere botsingen en schurende aanpassingen waar ons land (en zoveel landen) op dit moment doorheen gaat. De Deense cartoons, de teddybeer Mohammed, de beveiliging van Ayaan, de verrechtsing van jongeren, het heeft allemaal met elkaar te maken. Het gaat over de effecten van migratie en globalisering, het leven met verschillende culturen en wat daarin heilig is en niet. Daar kun je prachtige programma's over maken.

Dat de Publieke Omroep nu chique gaat doen over het verstoren van de reguliere programmering is, gezien het belang van dit thema, totaal ongepast. De afgelopen jaren heb ik keer op keer van de netmanagers te horen gekregen dat de reguliere programmering verviel vanwege een voetbalwedstrijd of schaatsevenement. Dat was nooit een probleem. Maar als het gaat om een film waardoor Nederlanders in binnen- en buitenland bedreigd kunnen gaan worden, ambassades in staat van paraatheid worden gebracht en bedreigd wordt met een economische boycot, roept de Publieke Omroep ineens dat we niet moeten meegaan in een 'hype' en eerst maar eens moeten zien wat voor filmpje het is. Is dit de arrogantie van de macht of de onmacht van de angst?

De actualiteitenprogramma's blinken nu niet bepaald uit in het goed luisteren naar en interviewen van onze allochtone (of extreemrechtse) medeburger. Het is daar toch vaak 'gezellig met blanke mannen onder elkaar', zoals Jan Blokker zo treffend zei bij Pauw & Witteman van 12 maart. Veel mensen voelen zich daar niet zo bij thuis. Wilders zelf zie je er trouwens ook niet.

Ik zou, na al die gezellige blanken, nu eens graag de rest van Nederland horen. Waarom niet juist een hele avond extra programmeren en al het talent inzetten om spannende alternatieve programmering te maken zo ergens rond het uitkomen van de film? Het hoeft niet alleen te gaan over het filmpje van Wilders, maar ook over alles eromheen en eronderdoor.

Dan maak je de missie van Publieke Omroep waar en ben je een marktplein. Maar nu roept de Omroep, we sluiten de markt, ga maar naar Albert Heijn. Er zijn helaas te veel voorbeelden in de geschiedenis dat negeren en afwachten als er gevaar dreigt, gewoon niet helpt. Denk maar terug aan 2004.

Maartje Nevejan is bedenker en regisseur van Couscous & Cola van BNN, dat in 2007 als eerste Nederlandse serie wereldwijd is uitgezonden door Al Jazeera.